

БОРОТЬБА ЗА ВОЛЮ

РІК I. ЛЮТЕНЬ-БЕРЕЗЕНЬ, 1940,   ВІННІПЕГ, КАНАДА

THE STRUGGLE FOR FREEDOM

Feb.-Mar. 1940.
No. 2. Vol. I.

Winnipeg, Man.

Published by:

D. VITOWSKY ASS'N

667 Flora Ave., Winnipeg, Man.

Printed in Canada

БОРОТЬБА ЗА ВОЛЮ

Видає Т-во С. С. ім. Д. Вітовського у Вінніпегу.
Адреса: 667 Flora Ave., Winnipeg, Man.

Рік І. ЛЮТЕНЬ-БЕРЕЗЕНЬ, 1940. Вінніпег, Канада.

Тарас Шевченко

В Роковини Шевченка

Ніякий народ не може похвалитися тим, щоб якого свого громадянина так шанував і величав, так боготворив і глибоко в душі носив — як ми українці, Шевченка.

А не був він у нас ні королем, ні великим полководцем. Не збудував могутчої імперії, не відніс славних побід на світових боєвищах. Не збудував величавих храмів, що високо підносили б до небес і голосили його славу всім народам по віки вічні.

Ні, — Шевченко нічим таким не був. І слава його і сила його — не на боєвищах, ані в величавих храмах. Вона більша й глибша, вона в серцях і думках українського народу. Вона — все жива, а триваліша від слави побідника й могутности імперій. Більш кріпка як мури старинних столиць, що перетривали століття й могутчим приводом голосять великі дні минулого. Більш осяена як діядеми на коронах великих звиятців світу. Більш памятна як очайдушні подвиги й історичні відкриття.

Бо Шевченко — це українська нація!

Все наше національне відродження, українська національна сила й воля — в нім проявилася, ним були двигнені й піднесені. Мов той старозавітний пророк з'явився на національних руїнах та грімким голосом візвав до пробудження. Картав, словом бив відступство, зрадництво, байдужність. Звав відновити славу минулих століть, зірватись із сну довговікового. Він стався духовим володарем народу. А зброя його, якою побіджав у боях ворога, це було його дуже Слово. Зброя та виявилась міцнішою за мечі, за гармати. Бо виховала мільйони невгнутих борців, які за Пророковим наказом пішли на боротьбу завзяту, боротьбу криваву, — довгу.

Держава того найбільшого Володаря триваліша за найдовговічніше царство. Це ж десятки мільйонів українських душ! Храми, ним збудовані, — славніші від усіх інших — це національний ідеал усіх українських поколінь, якого не надщербить час, не знищать ніякі буревії, який не прийме в свої пороги ніякого святотатника. Царським коронам не рівнятися вінцеві, яким увін-

чав його народ. А славі їхній не міряйтесь — зі славою імення українського Пророка: вівічна — як вічна Українська Нація, вона осяєна воєнними перемогами минулого й майбутнього.

Щорічно в місяці березні всі святочно обходимо його роковини. Виголошуємо його Слово, щоб повсякчасно йшло між його духових підданих і пригадувало їм його заповіт. Щоб у хвилинах важких і трудних кріпило душі й пригадувало: ніякі труднощі не зможуть нас — над нами наш Пророк!

Щорічно голосимо його невимірущу славу — бо слава ця є славою Української Нації. Клонимо голови в пошані перед пам'яттю найбільшого громадянина нації. Як клонили ті, що Шевченковим підняті словом пішли відважно жертвувати нації своє буйне життя...

Шевченкова влада більша від влади наймогутніших царів. Сила дужча від стополких військ — бо є стихійною силою всіх народніх мас, цілої нації. Тому пам'ять і шана йому більша від всього. Шана — Великому Вартовому нації.

Степан Чарнецький.

ПАМ'ЯТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

(У роковини народин).

Заповідали зорі світ,
Ударив час годину,
Що в ній прийшов Ти поміж
(нас,
Кріпацький дужий Сину!

А за тобою вслід ішла
Та чудотворна сила,
Що бідний скований народ
До сонця заманила.

Підняв Ти хрест свій на плече
І гнувся під вагою

Та думав: „Гей, народе мій,
Чи підеш ти за мною?

Твердий мій шлях, важкий
(мій лет,

Підкошує знемога,
Та я іду туди вперед,
Де кінчиться дорога...

А ген-ген на кінці її
Кінчається й недоля
Та мов те сонце мерехтять
І правда, й щастя, й воля!...“

Л. УКРАЇНКА „НАД МОРЕМ”

...Вітрило надулось, хвиля загомоніла, і човен помчав прудко, мов чайка морська, перелетів затоку, полинув мов і загойдався широкими розмахами. Це ми їхали “на чисте”, як кажуть моряки. Править не треба було: вітер і хвиля гнали самі. Човен то здіймався високо, то опускався низько, м'яко і лагідно перебираючись з хвилі на хвилю. Я дивилась на берег, на місто: з кожним рухом човна воно немов колихалось, так, мов посылало прощання. І сонце прощалося: від берега бігли до нас червоні тремтячі стрілки, вони миготіли, мов язички пожежі на темних, зелених хвилях. Вкупі з ними тремтіла і

тінь від узгір'я, вона немов доганяла нас...

...—Темна ніч, море буде горіти, — сказав матрос.

І справді, за стерном затремтіла блакитно-фосфорична смуга, весла кресали кресами вогонь. Я набрала рукою води, підкинула вгору, і блиснув фантастичний фонтан холодного вогню. Дельфіни плескались, збивали на чорній воді гайзери світла. Летючі зорі падали в море. Берега було не видно в темряві, тільки далеко-далеко горіла громада вогнів, мов стожар. Глибоке небо немов промовляло до моря огнисті слова, а море співало урочистій ночі свою могутню, величну вічну поему.

ОЛЕКСАНДЕР ВЕЛИКИЙ

Олександр Великий, старинний цар Македонський, жив тому поперх дві тисячі двіста років. Замолоду вчив його славний мудрець Аристотель. Олександр вславився великими перемогами. Рушив з свого малого краю і здобув Малу Азію, Сирію, Єгипет, Вавилонію, Персію та дійшов аж до ріки Інду в Азії. Відзначився не тільки відвагою й воєнним хистом, але й справедливістю та шляхотністю духа. Над все не любив зрадників і карав смертю навіть тих, що зрадили своїх і перейшли на його сторону, цебто ділали в його користь. Знав, що зрадникові ніхто не може вірити. Вмер в молодому віці, маючи 34 роки. По його смерті його величезна держава розпалася. Це один з найславніших полководців світа; в новітніх часах дорівнював йому тільки Наполеон.

В одній битві здобув ворожий табор з величезним майном. Всю добичу роздав своїм генералам. Тоді один з них запитав: “Царю, а що лишиш собі?” — “Надію!” — відповів Олександр. — “Отже, і я лишу собі надію, а своєї частки не візьму!” — відповів той генерал. Від тоді Олександр це-

му генералові найбільше довіряв.

В іншій битві здобули знов табор і між іншим майном знайшли там велику золоту скриню, повну золота й дорогих каменів. Олександр казав викинути те все зі скрині й роздав воякам, а порожню скриню залишив собі і возив: у ній тільки книжку “Іліяда” в якій Грецький поет Гомер описав героїчні битви за місто Трою в Малій Азії. Ця книжка цінив вище від всіх скарбів світа.

Раз, ще на початку війни з Персією, перський король Дарій прислав свого посла до Олександра з таким пропозиціям: Дам тобі частину свого краю, віддам за тебе свою дочку і дам тобі 10 тисяч таларів сріблом, тільки жий зо мною в згоді. — “Що робити?” — запитав Олександр свого генерала Парметона. — “Я взявби, бувши тобою!” — сказав Парметон. — “І я взявби, бувши тобою!” — відповів Олександр, і відкинув пропозиціям Дарія, бо він знав, що і так здобуде собі цілу Персію і оженився з дочкою Дарія.

І так потім сталося.

“ПІДСТАВКОВІ ФАРМЕРІ”

В 1859 р. німецький вчений, агроном-хемік, на імя — Кноп, рішив вивчити розвиток рослиної бадилли, лстя й цвіту. Йому ходило пізнати, які саме хемічні складники кожде із них поберає зі землі.

Тому, що в природних обставинах це майже не можливе до виконання, він придумав геніяльний експерімент: пересадження рослини над якою переводиться досвід — в склянну посуду, яку наповнено б водою із доброю додачею землі, в якій знаходилися б подостатком хемічні складники необхідні земним ростинам.

Про цей експерімент, по упливі певного часу, довідався Др. В. Ф. Герік, фізіолог університету “Каліфорнія” в Злучених Державах. Йому видалося, що в ньому приховані комерційні можливости. Написав по записки а по провіренню експеріменту написав статтю п. з. “Аквікультура як спосіб продукції”, в якій старався доказати, що на квадратовому ступневі води може вродитися більше чим на квадратовому ступневі землі.

Статтю цю Др. Герік помістив в ботанічному журналі, що й стало приводом до багатьох нових експеріментів та підшкання метод нової продукції.

Одна метода — це метода Др. Геріка, яку Др. Герік назвав “Катковою” (теньк метод), тому, що збірник, до якого наливається води має вигляд катки. Катку можна зробити з якогобудь матеріалу: цементу, заліза чи дерева, для вигоди площі 25 квадратних ступнів — 10 ступнів дов., 2 й пів ступня шир., а 10 цалів височини. До так викінченої катки наливається води 2 цалі до верха, в якій розпускається хемічні складники. На катку, з верха натягається дротяну сітку, до якої чіпаються шнуручки, які пускається у воду. По сітці розстлюється клапоть соломи, гіблівок чи моху, а на це насипається насіння. Воду нагрівається при помочі електрики чи якого іншого нагріття до 70 степенів Ф. і таку температуру треба тримати незмінною.

Др. Герік подає точне обчислення його збору, який пред

ставляється так: 217 тон помідорів, 2465 бушлів бараболь і це саме можна сказати про іншу ярину з одного акра. Помідорове бадилля й тютюниння росте 25 стіп високе. Коли порівнаємо із цим пересічний збір з акра тепер практикованої продукції — 5 тон помідорів, 116 бушлів бараболь, тютюниння на зріст не вище 5 стіп, то побачимо перевагу в новій системі.

Другий метод називається “процесом Фарадея”. Ця метода вимагає будинку на два поверхи: 1000 стіп дов. 200 стіп ширини заосмотреної конвейором з пасів, 20 людей обслуги, штучного освітлення, електричного оґріття та більшої скількості хемічних складників. Протягом одного року в такому будинкові можна ви-

продукувати стільки пшениці, що дає 35,000 акрів найкращої землі. Кожних десять день нові жнива.

Покищо, “підставкові фарми знаходяться тільки в експериментальному стані, та проте вони безперечно можуть мати практичне застосовання. По перше, тому, що це незалежне продукцію від примх природи. По друге, бо це зменшує видатки на працю, не треба витрати часу ні на полення, ні на сапання, ні на управу рілі. А що найважніше — великий збір на малому куску землі.

Повище вичислені користи промовляють якнайкраще про майбутнє застосовання цього методу в продукції. Коли до цього прийде, то що станеться із теперішніми фермерами? Де вони знайдуть заняття?

А. Господин

ДЕЩО ЗІ СПОМІНІВ

З переходом У. Г. А. за Збруч, для нас, галичан, відразу незрозуміла була воєнна тактика армії У. Н. Р., а тим більше, що там були зареєновані різні повстанчі групи, що хоч воювали проти большевиків, то кожний отаманчик на свою власну відповідальність, без підчинення одному командному розпорядженню, як це було в У. Г. А. і цілій Західній Україні. На перший погляд це було для нас пригноблюючим розчаруванням. Але в коротці ми це зрозуміли і привикли до цих обставин. Ці повстанчі отаманчики продовжали старі історичні традиції, що були разом і трагедією для них всіх і цілого народу, як в минулому, так і тепер.

Частини У.Г.А., разом з частинами армії У. Н. Р. посувалися досить скоро вперед. Большевики відступали в розтіч, тільки залишили за собою

звалища фільварків. З небагатьох фільварків був цілком у доброму стані палац гр. Замойського в містечку Романів, який прийшлося нам побачити зо здивуванням. Ним опікувалися місцеві громадяне, що помимо дворазового намагання большевиків знищити його, громадянство врятувало палац і призначило його на захоронку. В цій околиці вперше нашій частині прийшлося стрінутися з повстанцями Зеленого, що прийшли просити в нас харчів. Були це переважно селяне, около 300 чол., що десь відділилися від свого отамана. Аж пізніше, в околиці Житомира, довелося нам вдруге стрінутися з повстанцями, тепер вже з соколівцями, що складалися з кількох груп, в силі від 4-5000 чоловіків. Число не стало, яке змінялося, як поодинокі частини посувалися вперед; деякі оставалися до-

ма, а на їхнє місце прибували нові. Тими групами командували чотири брати Соколівські — як головні отамани. Попри них було певне число підкомандних ватажків. Головно го отамана Соколівського убив його прибічник, перекуплений більшовиками. Команду по нім обняла його жінка Маруся. Соколівський добре давався в знаки більшовикам, бо й по смерті, за видачу його тіла обіщували добру суму грошей. Та жінка його, щоб не допустити до цього, возила зо собою тіло свого чоловіка в трумні, а лише, коли довше прийшлося стояти на одному місці, хоронила його в землю, а потім знова, коли робили наступ, або відступ, забирала його зо собою. І так воював Соколівський з більшовиками і по смерті. Територія Соколівських була дуже невідгідна. В околицях Житомира, де соколівці в той час провадили партизанку, була пісистоа полоса. Тут тяжко військови пересуватися. Поминувши піскові дороги, зачинаються склянні дороги. В цій околиці багато склянних гут і висипають дороги склом. Їдеться по них до-

бре, але за возами дуже скрипить, а в роті й очах повно склянного пороху, що не можна дихати.

Пізніше приходилося нам стрічатися ще з багатьома повстанчими групами, які боролися з 'більшовиками. Але ясного національного напрямку в них не було, за те вони почували себе українцями. Виїмком був анархіст Махно, в якого була засада гуляти і все нищити, хто стояв йому в перешкоді. Всі другі повстанчі групи хоч не мали ясної національної ідеї, то відчували ненависть до більшовиків і до всего, що було московське. Український селянин не хотів вже більш терпіти Москві, а тимбільше, комуністичний лад реквізиції, що прямо до живого допікали селянству. Це була причина їхнього повстання. Бачимо, що українське селянство й до тепер не погодилося на більшовицький режім, що доказують самі їхні газети про різні саботажі. Якби більшовики нехвалилися своїми здобутками, то населення все буде проти Москви й комунізму, що заперечує індивідуум життя народу й одиниці.

З УКРАЇНИ ДО ТУРЕЧЧИНИ

(Спомини з подорожів по світу).

I.

З великими труднощами здобуто перепуску від російської денекінської контр-розвідки, капітан британської військової місії вліпив на ній свою печать, підписав — і ми вже вільні птахи великої земської кулі!

Це було 3-го липня 1919 року, в столиці Української Козачої Кубані Катеринодарі, в часи лютої боротьби різних політичних сил, що змагалися знищити одна другу, а в той час і придавити молоді, але буйні паростки українського відродження.

Мусіли як найскорше вирватися за залізний ланцюг російської сторожі, а тим часом з наших Чорного й Овівського морів пароплави ще майже не відходили. Треба було чекати обазії, а тут якраз, за день, відпливала "Кефалонія" — вантажний пароплав, що був на послугах Кубанського кооперативного банку.

Використовуємо добру нагоду, а тому поспішаємо.

Набиваємо валізки старими, виношеними річами (бо-ж у час все поносилося за часи війни, революції, наступів і відступів), перев'язуємо їх, для певности, міцними шнурами, залишаємо з такими труднощами здобуте мешкання, — і **візники** летять на двірць. Сотки карбованців вилітають з кишені: візникам, носіям і ін. Без цього не виїдеш з дому, не дістанеш залізничного квитка, не сядеш до вагону...

Заощаджувати не приходиться — виїжджаємо за кордон!!

І от потяг іде... Ніч... Ми в самім серці нової України - Чорноморської Кубані; в царстві садів, прекрасних станиць (курінів), найбагатших нив, величних плавнів... Там, де

"Тихо Кубань бережечки зно-
(сить...

Молодий козак полковника

(просить:

Ой, пусти мене, мій полковник-
(ку,

Гуляти до дому,
Бо вже скучилась, бовже зму-
(лась

Дівчина за мною..."

Так було... Тепер всі ко-
заки на страшному горожан-
ському фронті, і тихі станиці
стоять в журбі і печалі.

Коли зійде сонце, воно
покаже нам всю красу тієї до-
роги, якою ми їдемо. А це є
"Чорноморка" — власна, на-
родня залізниця українських
козаків. З якою любовію її бу-
дували! Скільки душі свої -
клав у неї чорноморський ко-
зак! Двірці збудовані в мальо-
вничім українським стилю, ве-
личним і ласкавим. Вони сто-
ять як писанки. Маленькі вар-
тівні (будки) на переїздах ро-
зсілися по степах Кубані, як
українські дівчата в барви-
стих плахах. Високі водяні
башти стоять як вежі замків
гетьманів...

Все це творилося культур-
ною працею козака і селяни-
на... Обірвалася ця праця, о-
бірвалось життя і почалося пе-
кло.

Ранок. "Чорноморка" за-
кінчується, і треба пересідати
на "Владикавказську". Зразу
неприємно вражає незгарбний
трафаретний будинок двірця

цієї російської державної за-
лізниці, брудна руда "волода-
чка", сірі "будинки"...

Двірець — пустеля: бруд-
но, смердюче і порожньо. Бу-
фет перенесено під ясне небо:
там довгий рядок молодиць і
дівчат. Продають молоко, сме-
тану, пироги, блинці, солони-
ну і все, чим багата і гостинна
країна. Все це свіже і тане.
Пасажири висипали з потягу
і атакують буфет зголодніли-
ми зубами і устами.

Чекаємо довго, і не знає-
мо, чи прийде сьогодні потяг
з "Владикавказскої". Пасажи-
ри вилежуються в степу на
траві.

Але от і потяг, як рідний
батько. Їдемо далше, і, на-
решті, перед нами відкрива-
ється жовтий Єйський лиман,
а за ним саме Озівське море!
Це тоненька сталева смужка
на обрії. Моря не видно, воно
неначе впало в якусь безодню
чи побігло в далеку далечінь.

Місто Єйськ — головний
кубанський порт на Озівським
морі. В ньому тепер кілька па-
рових баржів, три напів-роз-
валених пароплави... Все те
вже зреквізоване для військо-
вих потреб і перефарбовуєть-
ся в бойовий колір.

“Кефалонія” сиділа в воді по горло, себто майже вся, навантажена льняним насінням, згущеною соняшниковою олією, так званим солomasом — одним з національних продуктів Кубані, і... здається нічим більше. Це перша ластівка закордонного експорту.

Дув “низовий вітер”, і море втікало. Капітан і власник “Кефалонії” все заглядали на водомір, очікуючи з острахом, що от-от їх пароплав сяде на саме дно, в болото.

Нарешті низовий вітер нагнав на капітана переляк, і він поставив ультиматум — або пересунуться від берега на 15 кілометрів на більш глибоке місце (у порту було всього 11 стіп глибини), або відпливати в дорогу.

І от “Кефалонія” відплила. Брундий слід на воді, заворот, махання шапками і хустками... І ми вже в морі.

Що таке “Кефалонія?” Це властиво парова баржа (чайка) в 1000 тон, шість вузлів (дев'ять і пів кілометра) ходу на годину, але сама найміцніша баржа в Озівському морі. Матроси містяться на носі в будинку залізних печерах, які розпалюються на сонці, се-

редина — живіт . наповнена вантажом, в задній частині— машини і мостик, а в самому хвості — каюти для адміністрації. Це п'ять залізничних нор наповнених блошицями. Капітан мешкає під своїм містком, а властитель “Кефалонії”, флегматичний грек, на імя Апостол Христофорович, має резиденцію в капітанській діловій каютці, на “похідній” капаці.

Нас, “подорожуючих” пятеро людей, і ми закупили місця в адміністрації — отих 5 блошичних гнізд, по дві пів тисячі карбованців за кожне гніздо. Сама адміністрація оселилася на палубі..

Харчі — почасти ми везли з собою те, що могло довше триматися, а почасти приготувляла для нас Оля — стара морська “вовчиця”, вдова кубанського селянина, розстріленого за большевизм.

Сонце висіло низенько над морем, як Оля подавала нам на вечеру першій свій кулінарний витвір.

II.

Я не буду описувати краси першої ночі на морі—довелося б описувати всі ночі, а їх було у нас 76,— тим паче, що краса цієї першої ночі не була дуже захоплююча, як нічим не захоплювало й море. Воно було сіре, з вітрами вночі і на другий день. Аж під вечір на другий день ми побачили зариси кримських гір, а пізно вночі увійшли в Керченську протоку, наповнену чарівними вогнями маяків і так званих “створів”— придорожних вогнів водяного шляху. Керченська протока відділяє кубанський півострів Тамань, колишнє українське Тмутараканське князівство, а потім першу займанщину Запорожців, що перебралися на Кубань,— від Криму.

Докінчували ми свій сон уже в пристані міста Керчі, на кримськiм березі. Коли виспались і вийшли на другий день з своїх “кают”, то сонце—добре, наше (дальше будете читати про сонце єгипетське і інші) світило з повною щедрістю. Відчувалось недільне свято в повітрі, в одязі “тубольців”, в лінивих рухах людських істот і т. ін. В пристані стояв французький військовий транспорт, обвішаний випра-

ною білизнаю команди, а на горі роскинулося місто — дуже мальовниче, дуже гарне, з музеєм в стилі античного храму, на горі Митридага.

З Криму лише недавно відступили більшовики під загрозою запертя з Півночі; до нас приходили голодні громадяни Криму з кримськими грошима і благали прийняти ті гроші та дати хліба. Що можна було—вони дістали.

Капітан пішов за документами до властей, а ми оглядали синє Чорне море, обідали перед очима голодних кримських горожан, дивилися на море.

На пристань, зодягнуту досить пристойно в гранит, зібралися хлопчики, дівчатка—взагалі будуче покоління. Хлопчики купались: гарні, здорові, зовсім голі кидалися вниз головою з граніту пристані в воду, боролися там, бавились. Весело і радісно, неначе два тижні назад не було страшно-го нападу з камсноломень більшовиків на місто, а потім—лютої боротьби, яка закінчилась погромом більшовиків і в якій упало багато соток жертв. Неначе в цьому гарному місті, на деревах, на телефонічних палях не висіли про-

тягом кількох днів полонені, а громадяни, котрим в цей спосіб давалося зрозуміти “знаменіє времені”, не перебігали з жахом, закривши очі, страшні місця...

Бо війна, війною...

Хлопчаки з реготом кидалися в зелену воду, французи на мотузці купають “бука” (козла), себ-то матроса, що не вміє пливати, а до “Кефалонії” повертається від властей капітан, весь мокрий від поту, з цілим снопом паперів і з прокляттями на устах, на адресу всіх властей.

І от.. зворот “Кефалонії”

і ми залишаємо остатню точку суходолу України і разом з тим російського “отечества” з усіма його страхітьми. Як вільні птахи, ми вирвалися з тісної клітки у великий, широкий світ.

Одначе, “Кефалонія” слабенька, а тому обережна.. Вона боїться темних глибин страшного Чорного моря і пливе вздовж берегів до міста Сарича, звідкіля можна зробити найкоротший скік через море до турецького Зунгулдака.

Ніч... Сон сходить на “Кефалонію”... А вона йде, все йде вперед. (Далі буде)

В. Б.

ВТРАЧЕНЬ ТЕМПО І ЧАС

В історії революції 1917-го року, яку на початку звали великою, безкровною, а яка пізніше стала найбільш кривавою з усіх революцій світу, є дуже багато сторінок, які назавжди залишаються наукою й пересторогою для майбутніх поколінь. Одна з таких сторінок, це невиконані завдання й наміри російського й нашого кубанського козацтва в кінці серпня й у першій половині вересня 1917-го року.

Нас не можуть не цікавити ці сторінки російської революції через те, що в рядах козацтва, яке взяло на себе завдання встановити лад й знищити большевизм, було дуже багато нашого козацтва. - Все кубанське військо складалося майже виключно з українських козаків, в донському війську було 32 відсотки українських козаків; поважний відсоток творили українці - козаки й в інших десяти полках.

Заміри свої козацтво виявило 14. серпня 1917 року в декларації, яку прочитав на державній нараді в Москві представник усіх дванадцяти козацьких полків, отаман, генерал Каледін. Ця декларація мала ультиматичний характер, щоб усі совіти й комітети були розігнані й заявило, що врятувати державу від остаточної загибелі може дійсно міцна влада, яка повинна бути в досвідчених руках осіб, не звязаних вузькопартійними програмами, свобідних від необхідности оглядатися на кожному кроці на різні совіти й комітети. Декларація кінчилась словами:

„Час на слова минув, на-родня терпеливість вичерпується треба робити велике діло рятуння батьківщини”.

Козацтво робило останню спробу відновлення ладу серед зростаючого безладдя. —Большевики розвинули шалену агітацію на всіх теренах колишньої російської імперії, але козаки не піддавалися тій агітації та хотіли врятувати від неї й Росію. Про це власне й говорилося в їхній декларації з 14. серпня 1917 р. Але вже два тижні пізніше до думок про врятування Росії козацтво додавало й інші. Чути було голоси: Будемо рятувати Росію, доки буде надія врятува-

ти її; коли ж ця надія пропаде, підемо додому й відгородимось від Росії”. Було це тоді, коли большевики хотіли 27. серпня 1917 р. захопити владу в свої руки й коли сибірський козак, генерал Корнілов, повстав проти уряду Керенського, домагаючись міцної влади, яка б зліквідувала большевиків.

Повстання Корнілова не вдалося, але воно налякало большевиків і відсунуло їх на два місяці на бік. Вони притихли й деякий час не сміли підняти голови, бо зрозуміли, що існує ще якась сила, яка зможе змести їх з поверхні. Але козацтво прогаяло відповідний пригожий час для виконання своїх завдань і через це воно не відіграло тієї ролі, яку брало на себе в серпні 1917 р. З цього скористали большевики. Вони встигли поширити свою агітацію серед міської голоти й сільської бідноти, яка жила на козацьких землях і при її допомозі зруйнували козаче життя. Десятий вал большевицької анархії докотився й до козацьких станиць.

Майже три роки боролось з ним козацтво, але врешті впало, а його перший після двох-літньої перерви виборний отаман Каледін застрілився. Головні боеві частини козацтва, що до останку боролися

з большевиками, мусли залишити рідний край.

У незвичайно драматичній боротьбі мало козацтво свої Крути, коли козака молодь, переважно студенти, гімназисти, кадети й юнаки козачих шкіль, що довгий час боронили Дону під проводом Чернецова, лискавкою перелітаючи з місця на місце, врешті була оточена переважаючими большевицькими силами біля хутора Гусева.

Козацтво впало в нерівній боротьбі через те, ще втратило темпо ділань і час. Большевики страшенно помстилися на козацьких старшинах. Кривавий терор тривав і триває там. Видно це з листа козаків - емігрантів, що його вони вислали до Ліги Націй і президента Зединених Держав Північної Америки в 1931 р.:

„Після захвату в 1917-тім році російської держави большевиками, — писали вони в тім листі, козаки Дону, Кубані, Терека й других козачих військ в загальнім числі більш, як 10 мільйонів населення, разом із величезними масами російського народу не визнали нової влади, що в корені нищила всі загально-людські закони моралі і гуманности й несла з собою насильство, рабство й гніт. Спроба большевиків силою змусити нарід ко-

ритися їхній владі викликала громадянську війну на окраїнах Росії, в якій взяли участь всі козаки без виїмку. Майже три роки козацтво, що з давен давна виховувалося на підставах свободи й народоправства, зі зброєю в руках захищало свої краї. Але в нерівній боротьбі з гордами III. Інтернаціоналу змушене було частинно покинути свої терени, частинно віддатися на ласку побідників.

Як пімсту за спротив большевики застосували до козаків жажливий терор, внаслідку якого козацькі станиці були розгромлені й спустошені. Боячись нових повстань на козацьких землях, большевики почали систематичне нищення, а в останні часи розпочали навіть масове переселення козаків на далеку північ, у Сибір і в інші райони та висилання на примусові тяжкі роботи на лісових зарітовках, у шахтах і т. ін. В таких умовинах, при яких робітники, засуджені на вмирання від хворіб і голоду, згідно з вістками, що ми їх маємо за останній час, із донських, кубанських і терських земель, вислано більш, як пів мільйона людей. Є станиці, де з козацького населення не зісталось ні душі. Насильне введення колективізації в козачих краях відбувалося з нечува-

ною жорстокістю. При таких умовах не приходиться дивуватись, що кинуте в рабство населення, рятуючись від неминучої загибелі з голоду, веде розпучливу підпільну боротьбу з гнобителями. Ці повстання большевики в останні часи стали здушувати при допомозі трійливих газів й цілковито винищувати цілі околиці. На початку червня 1931-го року в європейській пресі появилися вістки про газові атаки, що їх большевики робили на Кубані й інших околицях північного Кавказу, причім вбито кілька тисяч людей, а в тому числі жінок й дітей. З інших країв ми маємо підтвердження усіх цих вісток і це змушує нас во ім'я рятунку перед фізичним винищенням наших братів прохати високого захисту.

В глибокому переконанні, що злочини совітської влади в козачих краях зустрінуть справедливу оцінку й гнів усіх на-

родів, Обеднані Ради Дону, Кубані й Терека, що являються найвищим союзним органом козацтва, просять Раду Ліги Націй підняти свій авторитетний голос на захист населення козачих країн і не допустити до остаточного винищення його совітською владою”.

Це прохання підписали отамани й голови урядів донського, кубанського й терського козацтва. Таке саме подання послали вони й до президента Зєдинених Держав Північної Америки.

Що зробили ті, до кого зверталось козацтво, — відомо. Відомо також, що діється на козацьких землях тепер. Мало чим відрізняється воно від того, що діялось і діється тепер на Україні. Такі наслідки страченого часу, коли можна було ще не допустити до поширення большевизму й уникнути того жаху, який він ніс із собою.

ПРОФ. С. РУСОВА НЕ ЖИЄ.

Українські газети принесли вістку, що 5. лютого ц. р. померла на 84 році життя відома українська діячка, Софія Русова, професор Українського Педагогічного Інституту й почесна голова Світового Союзу Українок. Український народ втратив людину найкращих педагогів зо смертю Русової, яка в свому шляхотному серці леліяла одну велику мрію: поставити справу виховання нашої молоді і дітей на такому рівні, на якому стоїть зоно у всіх культурних народів. Вона одна з перших старалася це питання розв'язати в науковий спосіб, боролася проти переконання (як це багато говорили їй говорять), що штука виховання молодого покоління не надто важна, щоб нею спеціально займатися. Покійна Русова була ініціаторкою нового, раціонального виховання, пропагувала нові ідеї і теорії в цім напрямі.

Скільки разів приходилося мені читати педагогічні її праці чи спомини і т. п., що звійшли в скарбницю нашої виховної літератури,— я в божеським почуттям ставився до цієї скромної жінки, що своєю невтомною тяжкою працею дала неоцінену вартість для народа.

В книжці п. з.: „Єдина діяльна (трудова) школа” — розвинула покійна незнану в нас теорію праці в школі та взагалі в вихованні. Опираючись на вродженій дитині активності, радить цілу науку та виховання оперти на цій психічній диспозиції, яка, розвинена відповідною методою поступовання, дасть в результаті одиницю, метку, працю, дасть діяльного члена нації, який внесе творчий культурний і матеріальний добробок в скарбницю народного добробуту.

Другий твір п. з. „Нова школа соціального виховання” пропагує теорію виховання дитини, яке було б приурочене до життя, потреб і традиції народа. Свої теорії опирає на зрозумінню психіки дитини, її душевних переживань та стремлень. „Школа соціального виховання” — приготує дитину до життя в громаді та для нації, вщиплює вже від найперших років любов і пошану до всего, що своє, що рідне, а рівночасно розбуджує в її серці ніколи негасаюче бажання боронити свій народ перед зазіями чужих, ворожих наступів. Покоління, виховне після ідей цієї школи становить спільні підвалини існу-

вання та волі свого народа.

В третій книжці п. з „Теорія і практика дошкільного виховання” — покійна авторка займалася дітьми, які перші основи свого виховання побирають в родинних огнищах, захистах та діточих садках.

Одначе діяльність її не була обмежена тільки до теоретичних висновків та ідей, вона практично вказувала своєю працею: до яких наслідків може привести належно, ро-

зумне, з дійсною любовю, систематичне виховання дитини.

Покійна Русова закінчила своє життя в чеській Празі, як емігрантка. Тужила за Батьківщиною, як багато наших вигнанців, що були примушені покинути свою рідню, рідну землю, на якій ворог наживається. В тузі й недостатках тяжко працювала, щоб виховати будуче покоління, яке б не „тинялось” в чужих на лацці, а зажило в своїй вільній Батьківщині.

Г. Р.

ОФЕРТА БЕЗ ПОПИТУ

Почувся дзвінок. Перед дверима стояв якийсь чоловік. Чоловік мав у руках течку повну книжок і другу течку набиту проспектами. Він подав мені проспекти, а книжки він хотів мені продати — у найгіршому випадку місячними ратами кожну по 4 і пв марки.

— Бачите, — сказав він, — краще не купувати книжок у книгарні. Там звичайно непокупний товар, запорошені речі з минулого століття, і продавці говорять до вас так довго, — чи не так? — аж ви дійсно купите собі якась непотрібне шпаргалля.

— Ага — хитнув я головою.

— Так, — продовжував чоловік, — а я натомість приношу вам найновіше із новин. Гут, наприклад, нещодавно, виданий ілюстрований чудовий твір: „Книга недуг”.

— О, ні, — сказав я, — я цілком не є недужий.

— Але ви можете занедужати! — вигукнув чоловік тріюмфуючи.

— Борони Боже, — шепнув я, — хіба через цю книжку?

— Навпаки, через цю книжку ви будете здорові.

— Адже ж я цілком здоровий, — усміхнувся я.

— Якщо ви колинебудь за-

хворієте, то через цю книжку станете цілком здорові, — тягнув чоловік поважним голосом.

— Хоч як це трудно — сказав я, — але завжди я таки волю спитати мого лікаря. Добре бодай знати, що він про це думає.

Чоловік замкнув із стуком ілюстрований чудовий твір.

— В мене є тут ще щось, а саме: „Правна порада у хаті”.

— Ні, — похитав я головою тут у хаті цього немає, але тут у кутку мешкає один такий, що їх дає.

— Ви мене не зрозуміли, — зітхнув чоловік, оця книга має наголовок „Правна порада в хаті” і вона дає вам відомості про всі питання з обсягу законодавства.

— Про всі? — спитав я.

— Про всі! — вигукнув чоловік.

— Це добре складається, — потер я собі руки, — я маю швагра у Костаріці. Швагер помер 1897 року, лишивши в конечній потребі заповіт, у якому встановив єдиним спадкоємцем мою дружину. Та от діти швагра хотіли повалити цю його останню волю. Згідно з новелею Фернандеза до костарикарського спадкового закону, що став обов'язувати від 1. квітня 1897 року, вони впев-

няють, що спадкоємцям першого ступіня має бути виплачення не тільки обов'язкова частина, але й 90 відсотків цілого майна, якщо ті, що їх спадкодавець брав під увагу, мали своє місце осідку після 1. липня 1896 року закордоном. — Отже — я кинув чоловікові захоплюючий погляд — гляньте ви швиденько у вашій книзі, чи так воно справді.

Чоловік глянув на мене тупим поглядом.

— Я ще маю тут славу куховарську книгу Марії Люїзи Кох — прошепотів він.

— Ах, — сказав я, — Марії Люїзи Кох? Цеї світової слави винахідниці вареного сира? Але на жаль, леле, я не потребую куховарської книги. Моя жінка, я нахилився до його вуха, — моя жінка — щоб ви знали, — варить іменно сама.

Чоловік потер собі, дещо збентежений, чоло. Але він іще не дав за виграну: — Врешті я маю ще книгу, що годиться на кожне бюрко, до кожної хати, для кожної родини. „Як правильно писати”, підручник найновішого правопису.

Він подав мені просту, сіру книжку. — Завжди писати правильно — це вже була моя постійна слаба сторінка. Наприклад: „збита фраза”.

Я перелистковував книж-

ку: фарба, фасоля, Фіміям, фраза — мимрив я прочитуючи слова — ге, — глянув я запитливо на чоловіка, а фляшки, наприклад, нема: „збита фраза” є, а „збитої фляшки” нема.

— Це слово пишеться „пляшка” — сказав чоловік.

— Пробачте, — сказав я шепотом і листкував далі книжечку, — а де ж є слово „пчолла-”

— Пане, — ахнув чоловік і кинув знецінюючий погляд на мене, — це ж тепер пишеться

„бджола” — хіба ви не знаєте?

— Але, але! — сказав я, віддаючи книжечку, — коли я, щоб відшукати слово, мушу знати, як воно пишеться, то чого мені ще тут шукати?

Чоловік нарешті поблід. Він замкнув обидві свої течки й мовчки пішов. Ішов задуманий і на словах задержувався.

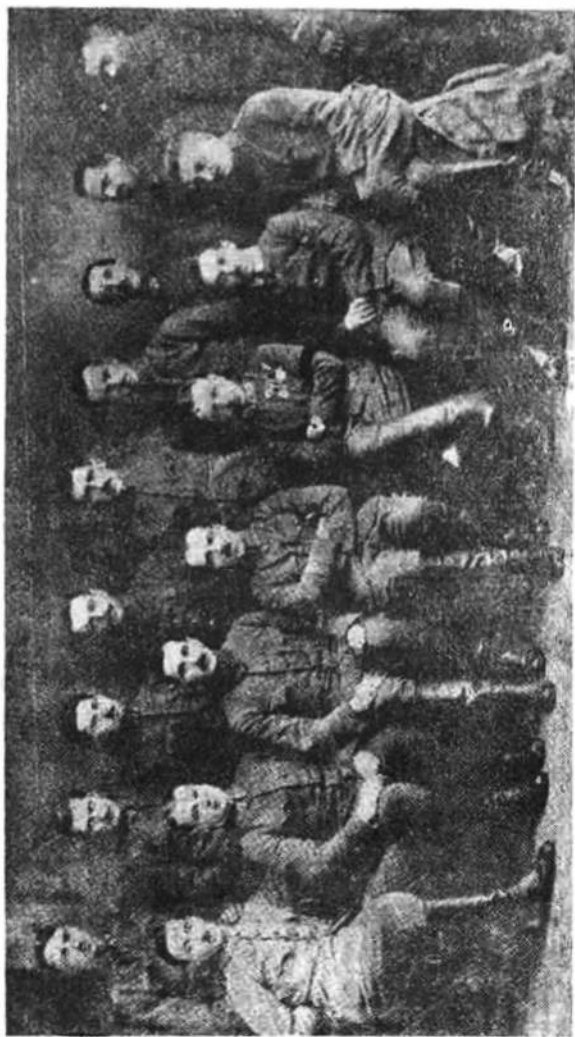
— Ще одно одніське питання, — гукнув він до мене, — хто ви такий по своему званні?

— Я? — відгукнув я до нього — книгар.

СТЕФАН СИВАК

голова Товариства Січових Стрільців імени Вітовського, шій світліні, 3-ий з ліва, в стожачім ряді. брат Дм. Сивака, що є на біль-

Державний Секретар Військових Справ З. У. Н. Р. Полк.
У. С. С. Дмитро Вітовський з референтами (начальниками відділів).

СИДЯТЬ від ліва:

1) сот. Др. Волод. Бемко, 2) от. Подляшецький, суд. референт, 3) от. П. Бубела, тов. С. В. С., 4) полк. Д. Вітовський, С. В. С., 5) от. Др. Ярослав Білас, санітарний референт, 6) от. Никифор Гірняк, мобіліз. реф., 7) сот. Роман Шипайло, артилер. реф.

СТОЯТЬ від ліва: 1) четар Нестор Гаморак, пресовий реф. 2) сот. Юліян Буцманюк, залізнодорожний реф., 3) Дмитро Сивак, нач. канцелярії, 4) сот. Гриць Герасимович, 5)

сот. Бородієвич, ветеринарний реф., 6) сот. Семен Магальяс, муніципальний реф., 7) сот. Володимир Тимцюрак, 8) сот. Панчак, персональний реф., 9) проф. Іван Боберський, член прес. бюро.

На світлині бачимо поручника Дмитра Сивака, рідного брата Степана Сивака, що живе у Вінніпегу і тепер є президентом товариства імени Д. Вітовського. Поручник Дмитро Сивак загинув в боротьбі з ворогами за волю української нації.

**СТЕФАН СИВАК
КРАВЕЦЬ**

Робить сути до міри
Ціни: від 18. до 35 дол.

НОВІ ФУТРА І НАПРАВИ.

**391 Tweed Ave., Elmwood,
MANITOBA**

ВИРОБЛЯЄМО

фотографії Весільні, Родинні,
Групові і інші.

Побільшуємо і малюємо та
вставляємо в Рамці всякі знім-
ки, портрети та образи.

CHARLES STUDIO

**C. Krasnopera, Photographer
614 SELKIRK AVE.**

БОРОТЬБА ЗА ЧУЖІ ІДЕЇ

Живемо тепер в такім часі, де відбувається на арені Європи рішачий бій за існування націй-держав, яким загрожує знищення з боку тих амбітників, що хочуть собі покорити другі народи й накинути їм свої ідеї.

В таких моментах треба надзвичайного політичного й фізичного зусилля всієї сконсолідованої сили тих народів і держав, яким загрожує агресивна сторона, щоб повернути нормальне співжиття Європи.

Український народ втягнений в орбіту європейського життя й боротьби, хоч небув справедливо трактований до сього часу. Але він не може остатися позаді хочби навіть з власних інтересів. Чи зможе він в так тяжких обставинах здійснити свої мрії? — Це буде залежати від сконсолідованості всіх сил, обставин й політичної хитрости, щоб використати кожну сприяючу на те хвилю.

Але для нас тут, в Канаді й Злучних Державах Америки, щоб прийти з поміччю для свого народу, є нагода кожної хвилі. Ми можемо помагати ріжним способом. Та одна в нас є слабкість, що ми в ту хвилю, коли треба зеднати

свої сили в цім напрямку,— ми витрачаємо їх самі проти себе.

Чи мало в нас цих історичних фактів, щоб переконати нас, що через незгоду, ми все були в ярмі то одних то других наших сусідів? — Такі вислови чуємо на кожнім кроці.

Коли ж дивитися поверховно на цю справу, то здається, нема нічого, що могло б ставити перепони до об'єднання всіх наших сил. Але... але, щоб зрозуміти цю слабкість, то треба заглянути глибше, в її коріння.

Треба зрозуміти, що тут не йде справа огруповань чи релігійний переконань, які ніяк не можуть бути перешкодою до зеднання всіх сил в даний час для вищого творення держави. Це боротьба ідей — нових і старих. Нова ідея, що стремить до використання чужих впливів з українського народу й хоче надати йому чисто традиційні підстави своєрідні, що закріпили б одноцілну силу національної держави. Старі ідеї, це ті, в яких вкорінилися роками чужі нам теорії, що хоч вони є назверх українцями, то в їхній душі глибоко закорінена російська карамазівщи-

на, Марксівський автоматичний комунізм, кропоткінський анархістичний комунізм, ленінський воюючий Марксизм, що все це зводиться — „справедливість”, „вселюдське братерство”. І це все стало вірою мас, вірою голодних очайдухів ведених отими пророками в ідеальне царство - рай, яке нині маємо в Росії, заведене до голоду і дикого терору. Хто перейшов захоплення цими ідеями, той мусить довго боротися з собою самим, щоб позбутися їх.

Не можемо сказати, що кількالكітня кровава домашня боротьба іспанського народу була за соціяльну справедливість. Тут була боротьба більше за ідеї іспанську й чужу. Цю революцію не можна рівняти зколишніми революціями, що були виключно за свободу прав й поліпшення життя бідної кляси. Бачимо, що сотки іспанців виїхали в червону

Москву, де вкоротці, як доносили газети, постріляно 130 іспанців, що шукали захисту своїх панів — згинули в пивницях від куль ГПУ, а не зедналися зо своїми братами.

А хиба ж ми можемо сказати, що Ю. Коцюбинський, В. Шахрай, М. Скрипник і другі, не були українцями? Були! Але проте привели московську червону банду проти Центральної Ради — свого селянсьокго уряду, щоб його знищити. За те вони дістали заплату від Москви, як тих 130 іспанців за свою службу. З цим гельотизмом, що довго буде треба боротися кожному народови, а зокрема НАМ.

Та це не значить, що всі члени даної групи є такими, як ті одиниці. Хто навіть невизнається на їхнім підступі, то відчує це з часом інстинктовно, де є щирість, а де чужа замаскованність.

Ф. Мюллер

СЕРЦЕ ДО ВИНАЙМУ

Відколи помер мій батько, мати почала віднаймати різним панам студентам і студенткам умебльовані кімнати. Це звичайна річ у нашому місті і ніхто з нас не вважав цього за якесь пониження. А в тім для нас, дітваків, було

в цій справі багато милої розваги. Передусім треба було гарненько каліграфувати на бездоганно білих карточках повідомлення про вільну кімнату при такій-то вулиці, а о після треба було ці біленькі оголошення приліплювати до

ріжних ринв, парканів, домів... Мати сказала, що це краще, ніж оголошення в часописах, бо студенти часописів не читають, а картку на ринві кожен прочитає. Крім того ті, що приїжджають з провінції, можуть легко найти це мешкання, бо очевидно сподіюється, що картка наліплена не надто далеко від кімнати, що є до винайму.

— Памятайте, на висоті очей! — наказувала мати кожного разу, коли ми вибігали з клеєм і пензликом ловити кандидатів на мешкання.

Але „висота очей” була для нас неабиякою проблемою. Аджеж ми не знали, хто з шукачів помешкання високий, а хто низький, а саме це слід було брати під увагу, приліплюючи карточки.

Коли я став учнем гімназії, я завів деяку новість у наклеюванні карток. Оце безпардонно й безоглядно я став поборювати конкуренцію, заліплюючи чужі картки моїми. Тільки раз, коли один із конкурентів доволі невибагливими словами спомянув приклеювача, що заліплює других, я сильно застидався.

Цього вечора мати казала мені, щоб я розліпив картки завтра вранці. Але я заявив, що волю це зробити зараз—увечері. Я стидався, щоб мене

хто бачив, а ще й було стидно того, що я боюся. Я таки того гевала, що кидав такі міцні слова на других приклеювачів. Не звертаючи уваги на спротиви матері, я вхопив горнятко з клеєм, пензлик і карточки та й вибіг на вулицю. Усе знаменито сховалося під плащем. Коло найближчої ринви я розглянувся довкола, а побачивши, що ніхто не йде, швидко наліпив оголошення і побіг далі.

Але тут трапилося щось жахливе. Назустріч мені йшла Ірка.

Правда—в цій клейкій історії я забув сказати про Ірку.

Отже—вона мешкала проти нас. Ходила до жіночої гімназії і взагалі була велика дама. Крім того була гарненька. Коли ми ще бавились у піску, і пускали паперові човники по ринштоках, наша Іра була такий урвитель і халамидник, що другого шукати, а товариш—що не кажи. Та тепер усе змінилося. Пропало кудись давнє товаришування, прийшло нове несміливе захоплення.

Це захоплення було велике і далеке від нашої буденщини. І коли цього фатального вечора Ірка зайшла мені дорогу, я думав, що западуся під землю. Але я не втратив холодної крові. Ще здалека побачивши Ірку, я непомітно випу-

стив бляшанку з клеєм на брук, пензель відкинув аж на вулицю і з облекшеними руками й серцем пройшов попри неї, здіймаючи шармантно капелюх

— Ну, вдалося, славити Бога,—відітхнув я з полекшою й оглянувся за Іркою. Та тут мене наче приголомшило: Ірка стояла біля ринви і читала мою свіжу приклеєну карточку.

Я прибіг додому без моїх причандалів і здалека кричав:

— Мамо! Якийсь грабіжник забрав у мене клей і пензель!

Мати дивувалась, не сумніваючись:

— Грабіжник? Грабіжник на нашій вулиці. Це видно хтось, що теж має кімнату до винайму...

Тієї ночі я спав дуже погано. З темряви виринали якісь несамовиті пензлі і горнець з клеєм великий, як бочка. Я почував, що моє обличчя було аж гаряче зі стиду.

Вранці ждала мене несподіванка. Хлопець, що приносить до нас щоденно булки, поставив, сміючись, на порозі моє горнятко з клеєм і пензель, але не хотів сказати, хто це відіслав ці речі.

— Дивний грабіжник,—ска-

зала мати, а я почервонів аж по вука.

Вполудне той самий хлопчисько приніс гарні білі карточки, викаліграфовані моєю рукою про вільну кімнату...

Мому горю, здається не було кінця. Бажко було всидіти в хаті. Зараз по обіді я вийшов з хати пройтися. Властиво, я пішов на пошту, де звичайно під шифрою „А.Б. 1000” приходили до мене листи від Ірки. Серце гупало мені важким молотом, руки тремтіли, наче б я зараз мав побачити саму Іркт.

Лист був. Властиво, це була карточка розміром моїх оголошень, а на ній викаліграфовано:

„Винайму гарно умебльоване дівоче серце для пана, що не стидаєсь розліплювати карточки про кімнату до винайняття”.

Коли б вона написала правильно,— я хіба поповнив би самогубство. Але для мене був вихід: я сміявся, я міг сміятися з того, що така панна на відданні не вміє правильно писати...

Мій стид найшов собі врівняння.

В Канаді наші читачі дуже мало познайомлені з гарною літературою, що виросла в революційних часах в Східній Україні під московсько-більшевицькою займанщиною. Ніщо друкуємо (дещо скорочену) новелю Гео Шкурупія, одного з кращих письменників поетів, якого сталінська ГПУ "вичистила", а твори його знищила.

Шкурупієві оповідання цікаві тим, бо вносять зі собою

подих свіжої новини в нашої літературі. Ідучи за кращими зразками світових повістей авантурного й і детективного характеру, Шкурупій дав у своїх оповіданнях зразки пригодницької лектури з цікавою побудовою фабули.

З цим оповіданням зачинаємо друкувати праці кращих авторів, що їх знищено, як небезпечно літературу.

РЕДАКЦІЯ

— — — — —

ПАТЕТИЧНА НІЧ

— Стий!

З темряви будинку виринула постать і наставила на мене величезного кольта:

— Не ворухись, браток!

— Во ім'я Струка й Совітської влади! Скажи мені, чи нема в тебе в кешені шпалера?

— Нема.

— Ну, гаразд. А тепер покажи мені виворіт твого кожуха й які онучі в тебе на ногах!

Таке прохання виконати можна було дуже просто. Треба було тільки зняти чобота та кожух. Кольт, який чемно стирчав під носом, дуже ввічливо запрошував до цього. Лишалось коритись. Але я сказав:

Може ти якраз натрапив на самого Струка!

Він щільно підійшов до мене. У нього на обличчі була чорна маска...

— — — — —

— Ви говорите, що були сьогодні в Солом'янському районі? — питала товаришка Айзі в Мишка, який ішов поруч з нею. — Я чула, що там убили комуніста Драча. Значить—ця сама „Чорна маска” перує і в цьому районі?

— Чорт його зна!—відповів Мишко.— мене бере сумнів, щоб ця „маска” могла встигати у всіх районах. Можливо, що це які-небудь злочинці.

— Хіба їх розбереш,—казала Айзі,— тут їх багато. Контр-революціонери— петлюрів-

ці й монархісти, просто злочинці й „Чорна маска”. Розплодилось їх до біса.

Як бачимо, обидва потяги вже вийшли зі своїх протилежних пунктів,— значить... Але це нічого не значить, бо тут є ще третя особа,— значить... Значить, треба весь час пам’ятати, що в цьому оповіданні тільки дві особи беруть участь, всі останні—це просто бутафорія. Ну, а Мишко? Мишко—це просто один з талановитих співробітників Чека.

— Значить, у цьому районі вночі ходити теж небезпечно? — говорила далі Айзі.

— Звичайно, Айзі, ви б так не ризикували. Чого доброго, наш Жінвідділ втратить таку прекрасну делегатку. Це буде дуже болюча втрата!

— Якого біса, Мишко, ви розводите атраментом по папері! Я думала, що тільки Солчнів уміє з крейди розбовтувати кисіль!

— Ви не так висловились,— це значить „крутити гудзики”.

Вони повертали напівпорожніми вулицями з якогось засідання Жінвідділу, в яких завше охоче брав участь і товариш Мишко, очевидно, явний прихильник жіночого руху й емансипації.

Скоро вони вийшли на головну велику вулицю, де знаходився Губревком, що на ньо-

му сяла п’ятикутна зоря, але й тут було темно та порожньо.

Горіли вогні в якомусь кооперативі, десь з боку в отелі й навпростець в якійсь перукарні. Випадково зустрічались червоноармійці, яких у темряві можна було пізнати по гострих буденівських шапках, матроси, які виринали з темряви хитливою ходою — чорними панцерними крейсарами, та іноді траплялися громадяни й громадянки, яких уже не можна було відрізнити по одягу від робітників і зарахувати до іншої класи суспільства. Революція майже стерла різниці, а військовий комунізм обов’язав усіх бути рівними навіть в одягу.

Це не була ніч, це був день. Ночей в республіці вже не існувало. Ночі відступили на захід і далі на південь разом з бандами білих, французів та німців. Ночей не було.

Як удень, так і вночі червоноармійцеві і робітникові нічого було боятись. Вони були господарями.

Господарями почували себе й робітниця тютюнової фабрики Айзі й Мишко, робітник артеналу, які йшли з засідання й мирно розмовляли, й Солчнів—робітник заводу кол. Гретьера, який ішов своєю мрійною ходою їм назустріч після

денної праці.

— Чому, Мишко, ви не пропускаєте ні одного засідання в Жінвідділі? Теж за-для цих гудзиків?

— Ви помиляєтесь, Айзі, коли ці гудзики не на вашому чудовому пальті, то до інших мені нема діла!

— Що ви хочете цим сказати?

— Невже ви не зрозуміли? Мене не можна бачити на тих засіданнях, на яких і вас нема.

Айзі засміялась:

— Можете далі не розводити! Я вас розумію! Ачому Солчнів ніколи не приходить? Він, здається, теж майстер у цьому ділі?

— Солчнів ненавидить все, що зв'язано зі словом „кохання”. Правда, Солчнів?—раптом вигукнув Мишко й обернувся.

Відповіді на це не було. По-стать людини, до якої звернувся Мишко, поволі віддалялась.

— Гей, Солчнів! Солчнів!—крикнув Мишко навздогін.

Марк Солчнів,—а це був він—так старанно вдивлявся в обличчя зустрічних людей, що навіть не помітив Айзі та Мишка і не чув першого запитання. Коли б Мишко не крикнув удруге, то Солчнів не досягнув-би сьогодні своєї мети і не зміг розв'язати тієї проблеми, яку вирішив сьогодні ви-

крити остаточно.

Солчнів обернувся й побачив Мишка та Айзі. Серце його—це такий орган, який своїми функціями наближався в нього до „учраспреда”—нервово заметушилось ніби треба було видати партійну карту новому дуже відповідальному товаришеві.

Ходім з нами, Марко!—заговорив до нього Мишко!—У тебе ж немає ніяких негайних справ?

— Крім одної! — відповів Солчнів і подивився на Айзі.—крім розв'язання одної важливої проблеми.

— Проблему можете лишити на завтра, а тепер ходім з нами!—сказала Айзі.

— У мене теж є одна проблема—це заповонити її,—і Мишко теж чомусь подивився на Айзі.

— Кого—її?—запитав Солчнів і зблід.

Те, що він зблід, він відчув у своєму „учраспреді”, який стукнув і впав, покотився кудись між ребра Солчнова.

— „Чорну маску!” — байдуже відповів Мишко.

— Ну, а в мене проблема трохи інша. І розв'язати її не легше, ніж заповонити „її”.

— Чого ви обидва на мене вирячилися?—обурилась Айзі, ніби я та сама „Чорна маска!”

— Це, мабуть, тому, що на

вас полюють не менше, ніж на „Чорну маску!”—відповів Мишко.

— Подумаєш, полюють! Хто ж це полює? Чи не ви?

— А хоча б та сама „маска.”

Солчнів пішов мовчки. Його вразили останні слова Мишка. Взагалі, в нього останніми днями дуже часто мінявся настрої. Чи це тому, що його цікавила якась там проблема, чи це просто впливала п'ятикутня зоря на Губревкомі, і якась непомітна „контр-революція” в березновому повітрі, як він сам висловився.

— Ви гадаєте, Айзі, що „маска” не може на вас полювати? Дуже помиляєтесь!—продовжував Мишко. — Слухай, Марко, Айзі гадає, що „маска” не може полювати на неї, що вона для „маски” не може бути теж ласим шматочком. Солчнів вислухав що заяву Мишка й раптом відчув, що його проблема починає розв'язуватись. Він одразу повеселішав. Мишко продовжував.

— Ти поглянь, Марко, на чоботи та пальто Айзі! Як гадаєш?

— Я гадаю, що пальто Айзі тепер у Собзабезі не одержиш.

— Правда? Скільки ми не трусили тутешніх аристократів та буржуа, а в Соцзабезі і досі немає хоч одного такого пальта.

— Правильно! Треба бути дуже щасливим, щоб з нічною облавою натрапити на таку схованку. Ти, Мишко, я бачу, як добрий прикажчик модної крамниці, можеш одразу оцінити вартість готового одягу.

— Не в цьому справа, Марко! „Чорна маска” ще більший майстер у цих оцінках.

— Так ви, значить, упевнено гадаєте, що на моє пальто може позаздрити „маска?”—запитала Айзі.

— Не тільки позаздрити, а й скинути!—відповів Солчнів.

Марк Солчнів ще більш повеселішав. Він тепер остаточно розв'язав свою проблему.

— Ну, а я,—сказав Мишко, все ж таки заполюю „її”.

— Побачимо!—відповіла Айзі.

Коли вони розходилися після прогулянки й цієї розмови, Марк Солчнів заявив, що він на три дні від'їжджає за місто і це потрібно йому для того, щоб розв'язати остаточно його проблему.

Гадаємо, що це була проблема, яку було зв'язано з „контр-революцією” в березновому повітрі.

Вгорі на башті Губревкому вже прозвонило 9 годин, а праця все кипіла. Скоро на вулиці мала вийти „Чорна маска”, щоб грабувати громадян і на-

водити жах на мирне населення, лякаючи його привидами білобанд, а Жінвідділ все працював, піклуючись про маленьких дітей Республіки, бажаючи розважити свою „зміну” під час суворих подій та голоду.

Айзі працювала, не покладаючи рук. Від цукерків у Губревкомі все стало солодким—папери, столи, стільці, навіть повітря та атрамені.

В Айзі були солодкі руки і до них липло все, що вона брала. Іноді поміж веселою промовою та сміхом вона чомусь згадувала Солчнова й шкодувала, що він кудись поїхав і не може взяти участі в роботі, наслідки якої мусять розважити улюблену „зміну”.

„І куди він міг поїхати?”— думала Айзі.—„Певне, це звязано з „Чорною маскою”— й тоді Жінвідділ ставав на перше місце серед інших органів Губревкому, чи то пак Айзі, і вона сміхом приглушувала якийсь стискання в серці.

Так, іноді згадуючи Солчнова, вона працювала доти, доки всі цукерки було розкладено в пакуночки, а на вулиці стало чорно, як у шкіряному ридикюлі. Очевидно, цієї ночі місяць захворів на шлунок і тому не міг бути на варті.

— — — — —

А цієї ночі к о ї л и с ь. якись дивні історії та пригоди,

що їх важко було зрозуміти.

Наш загальний знайомий Мишко сидів у себе в кімнаті і різав старий подертий чорний прапор, який, напевне, раніш належав Махну, бо білою матерією на ньому було вишито келеп смерти, кістки, а при дбайливому читанні подертих літер можна було прочитати гасло: „За владу Рад”. Яких Рад, то це був, мабуть секрет самого Махна, бо ці самі ради, в особі робітників та червоноармійців на тачанках і кіннотою, заганяли Махна в нетра Гуляй-Поля, де він блукав чорним вовком анархії.

Але в даному разі Махно, очевидно, був ні при чому, так би мовити, при піковому інтересі. Мишко, вирізавши з прапора чорну смугу матерії, вирізав у ній дірки, які мусіли відзначати очі та ніс.

Одягнений він теж був звичайно. На голові в нього була сива шапка, на плечах—теплий кожух, підперезаний шкіряним пасом, а за ним стирчав величезний кольт, кольт, який міг нагнати страху на самого Махна.

— „А все ж таки я сьогодні „її” зустріву”,— промовив Мишко, приміряючи чорну смугу матерії собі до обличчя.

— Про це говоритиме вся Чека! Цікаво, як це „її” вразить!

Коли він поглянув у маленьке дзеркальце, він сам себе не впізнав. На обличчі в нього була чорна маска й очі гостро блищалися з круглих дірок.

— Ось тобі й „Чорна маска!“ — промовив Мишко й засміявся.

Потім він чорним ходом вийшов у двір, обережно перейшов його і переходами вийшов на темні вулиці. Скоро його проковтнули чорні під'їзди і тіні мовчазних будинків.

Айзі, зробивши останній пакуночок, одягла своє знамените пальто, на яке позадрила будь-яка буржуйка, боти, й вийшла на вулицю. Разом з нею від Губревкому відійшов останній грузовик.

На вулиці було темно й холодно. Мороз зашклив усім каляжам, і сніг став рипіти під ногами. Айзі зіщулилась і швидко пішла додому на далеку околицю міста. Сьогодні вона була без провожатих.

„Солчнів поїхав, а Мишко десь запропастився“, — думала Айзі, і їй ставало трохи моторошно повертатись додому самій темними ворожими вулицями, які здавалися джунглями з будь-якого роману Фенімора Кулера.

Айзі йшла й все думала про працю і про побут робітників-партиїців.

Недавно до Губкому приходив знайомий товариш — Айзі згадала його худорляву постать, бліде обличчя, його руки й ноги, які тремтіли від знесилля, від голоду, від пережитих подій.

Побут було звязано з важкою відповідальною працею, в якій що хвилини ризикуеш життям. І треба було справді бути крицевим, щоб це все перенести. „От, наприклад, Солчнів та Мишко тепер ганяються де-небудь за „Чорною маскою“ — думала Айзі. — А можливо, що вже де-небудь лежать у снігу з простреленим серцем“.

Вітер, холодний вітер рвав з неї пальто. Сердито дмухав в обличчя й заморожував на очах сльози.

З поривами вітру її голову наповнювали різноманітні думки, що, завдяки ним, вона не помічала темряви й не відчувала страху, який наганяли ці пустельні вулиці.

Коли ж вона згадувала про сьогоднішню роботу, вона всміхалася й відчувала смак солодких цукерків на вустах.

„Все дітям“, — думала вона. — „Все для майбутнього“.

І це знову була не ніч, а був день.

Вона йшла все далі, щось міцно стискаючи в кешені... Може цукерки?

В цей час на далеких околицях було зовсім порожньо. Навіть не було чути собак. Мовчазно стояли старі, напів-зруйновані халупи, мовчазно стояли телеграфічні стовпи, нагадуючи якихось несподівано зустрінутих людей, і тільки чорні віти заледенілих дерев шуміли в поривах вітру.

Раптом з темряви маленького будинку виринула постать чоловіка... Постать обережно вийшла на середину вулиці, поглянула у всі кінці й перебігла в тінь другого такого будинку. Постать, постоявши трохи, рушила далі. Вона перебралась з під'їзду в під'їзд, ховалась за стовбурами дерев, за горожами й все посувалася вперед.

Раптом постать напнула на другу постать чоловіка, що так само, перебираючись з під'їзда в під'їзд, ішов назустріч.

— Стій!

І два величезні кольти, простягнутих один одному назустріч у темряві, напнулись на свої крицеві дула.

Постаті чоловіків, загрожуючи один одному револьверами, подивилися один одному в обличчя й побачили, що на них були чорні маски.

— Сто чортів! — промовила перша маска. Нарешті, я її спіймав!

— Не валяй дурака! — про-

мовсла друга маска.—Руки вгору!

Обидва кольти, як люті пси, загарчали один на одного.

І раптом обидві маски голосно розсміялися на всю вулицю. Заспокоєні кольти полізли назад за пояси.

— От, так чудасія!

Маски по-товариському потиснули одна одній руки і збентежено розійшлися в різні кінці.

— — — — —

Айзі витягнула з кишені цукерки й почала смоктати. Вже скоро вона мала бути вдома. Треба було пройти ще темний проулок і через кілька будинків вона могла спокійно пройти в під'їзд.

Вона тепер думала про Солчнова. Вона шкодувала, що він кудись поїхав. Кілька вечорів вона не бачитиме його. Кілька вечорів їй доведеться самій повертатись додому. Але це ще нічого. Коли б з ним чого не скоїлось. Вона, очевидно, турбувалася за нього просто, як за товариша. Її дивувала також і проблема, яку хотів розв'язати Солчнів, і, взагалі, щось він їй не подобавсь останніми днями.

Раптом Айзі помітила, що хтось перейшов вулицю. Їй стало страшно. Захотілося сильно крикнуть, щоб хтось вибіг з будинку, щоб хоч кого-

небудь живого побачити на цій пустельній вулиці. Це працював Жінвідділ. Але скоро їй стало соромно — ніде нікого не було, і вона пішла далі, щось стискаючи в кишені рукою. Напевно, то були цукерки, що їх Айзі захопила на до рогу з Жінвідділу.

Але от до неї повільними кроками з-за рогу будинку підійшов чоловік, одягнений в теплий кожух, а за пасом в нього стирчав кольт. Айзі подивилась вище й побачила, що він у кашкеті, а на обличчі в нього справжня чорна маска.

— Дозвольте, товаришко, бути вашим подорожнім, ввічливо сказав чоловік, у чорній масці, і Айзі почула грубий суворий голос.

От після цього й не починай оповідання увертюрою. Тепер стає цілком зрозумілим, що такі оповідання тільки й можна починати з такої увертюри, як:

— Стій!

З темряви виринула постать і наставила величезного кольта”.

Але чоловік у чорній масці цього не сказав. Він тільки дуже ввічливо запропонував свої послуги.

— Хіба вулиця така мала, що двом не можна розминутись? — запитала Айзі і ще міцніше стиснула... цукерки в

кишені.

— Коли двоє подорожніх ідуть в одному напрямку, то їм розминатись не треба,— сказала маска.

Айзі бачила, як у нього блиснули очі крізь дірки чорної маски.

— Справа в тому,— говорив далі чоловік,— що мені нудно самому гуляти вночі порожніми вулицями...

— Хто вам заважає одружитись?

— Я—американець по натурі й пропоную вам свою руку й серце!

Маска верзла дурні, це було очевидно. Але Айзі знала, що це звичайна історія. Вона тільки шкодувала, що потрапила в таке становище. Їй було страшно й сором цього страху. Коли вона говорила, голос у неї тремтів, було видно, що вона боїться.

Вітер збільшився. Здавалось, що вулиці зовсім спорожніли. Десь далеко пролунав постріл рушниць. Було чути, як високо-високо в повітрі продзижчала куля.

— Хаї мене ловлять там,— тихо проговорив чоловік,— а я буду тут. Мені вже обридла ця гра, завше в небезпеці. Завше ловлять. Відпочинку ні на хвилину. Ви не комуністка?— раптом запитався чоловік.

Айзі зіщулилась. Вона вся

тремтіла від якогось холоду, хоч на ній пальто було тепле й хотілось відповісти, що вона не комуністка, але вона згадала чомусь Солчнова, засоромилась і промовила твердим голосом:

— Да, я комуністка! Я навіть допіру повертаю з Губкою.

— Це нічого!—сказав чоловік. —Нам з вами все одно по дорозі. Мене розстріляють в Чека, а вас уб'ють на вулиці. Ви служите сонцю, а я темряві. Обидва сильні.

— Сонце переможе!— крикнула Айзі.

Вона була роздратована. „Якого чорта він тягне”,— думала вона,— „кінчав би діло, вже було б легше”.

Але чоловік ішов поруч з нею і все, так само ввічливо розповідав про погоду й про свої настрої. Нарешті, вони підійшли до будинку, де жила Айзі.

У вікнах будинку не було вогнів. Навколо не було ні одної душі. Айзі хотілось голосно крикнути, кричати „калавур”, але вона знала, що це не допомогло б. Ніхто не вийшов би на вулицю, навіть коли б поруч почав горіти будинок.

— Я бачу, що ви вже дома?—сказав чоловік.

— Ви не помилилися...

— Я мушу з вами попроща-

тись, але прошу лишіть мені на пам'ять про нашу зустріч ваше чудове пальто й ваші чоботи...

— Я так і знала!— сказала Айзі і рішила, що ні за що не віддасть. Хай краще він її вб'є, ніж потім з неї сміятимуться Мишко і... Оце і вробило її суворою.

— Скидайте боти!— грубо промовила маска.

Але Айзі вже вся була—Губревком, і вона ніжно промовила:

— Коли ви такий чемний кавалер, що весь час провозжали мене, то потурбуйтеся бути ввічливим до кінця!— й вона простягнула йому свою ногу.

„Маска” зігнулась. І на цей раз Айзі витягнула з кишені не цукерку, а револьвер. Раптовий, гучний постріл злився з придушеним криком:

— Айзі! Айзі!..—кричав зовсім інший голос. —Це ж я!... Солчнів!... Марко...

Айзі похитнулась і її підтримала дужа рука Солчнова. Чорна пов'язка з обличчя полетіла геть.

— Це я, Айзі! — говорив Солчнів, заспокоюючи її. І Коли він відчув щось солодке в себе на вустах, він сказав:

— Айзі, ти сьогодні їла цукерки... Я знаю. В Жінвідділі... Я теж зустрів... Чорну маску.

Але то був Мишко... Моя проблема...

Через те, що Солчнів—а це був справді він—говорив з якимись дивними перервами, підчас яких він відчував на своїх устах смак жінвідділівських цукерок, то ми закінчили й без нього.

На другий день у місцевих

газетах було повідомлено, що бандит, який оперував під назвою „Чорна маска”, спійманий сьогодні вночі агентами Чека, завдяки відданій праці та таланту відомого всім нам товариша Мишка.

Не подумайте, що це була помилка і що це був Марк Солчнів.

ПОВЗУНИ

Як бачимо, то до нових і дуже важких орудинок сучасної війни належуть крім літаків і трійливих газів—повзуни (танки).

Повзуни це властиво нова ідея, бо ще старинні народи знали рід повзунів-боевих возів, яких опис находимо в Геродота. Ті вози вживано в грецько-перських війнах, відтак забуто про них зовсім. Щойно в 1412 р., як довідуємось з історії військовости, Італієць Вольсчірія вивдумав рід боевого воза з дубових дощок. Ці вози брали участь в кількох війнах. І потім ще було багато спроб більше й менше вдатних.

На ідею боевого воза впали підчас світової війни Англіїці й Французи й впровадили його в постаті повза в боротьбі проти Німців. Цікаво, що цю ідею зреалізували рівночасно й то незалежно від

себе в Франції й Англії. Французький полковник Естен подав свій проект начальному вождеві 1-го грудня 1915 р., а перший французький наступ з участю повзів відбувся 16-го квітня 1917 р. В Англії проект банкира Штерна зреалізовано дещо скорше, бо вже в осени 1916 р. вжито їх на полі бою.

Перші наступи повзів були невдатні. Німецька артилерія тішилася, стріляючи до повільних повзів. Але відтак появились менші, рухливіші, швидші й ліпше опанцирені черепахи, які сильно пошкодили Німцям. Генерал Людендорф писав 9-го жовтня 1918 р. до канцлера німецького:

—До 5. серпня наше положення на фронті було добре. Однак масове вжиття цього дня повзів захитало протягом 2-3 годин 6 дивізій.

І дійсно, від цього дня

Німцям почалося зле вести аж до кінця війни. Один з наочних свідків так описує серпневий наступ повзів:

Був мрячний ранок. В німецьких окопах спокій. Видно німці ще спали. Тільки сторожі почули перед окопами якесь сапіння й гаркіт. Швидко всі побудилися й вибігли до ровів, але нічого не можна було побачити, бо густа мряка вкривала надповзуючі потвори. Їх сапіння чути було щораз ближче й виразніше. Німці побачили їх щойно тоді, коли

черепахи станули перед стрілецькими окопами. Думали, що густі й широкі ряди кільчастих дротів охороняють їх, але вкоротці з острахом побачили, що дроти мов павутинні ниточки тріскали від напору повзів. На лінії ровів золотили скоростріли. Німці без бою покинули становища.

По війні велике зацікавлення повзами зросло. Тепер вже є такі повзи, що для них нема перепон, менших рік чи трійливих газів.

Кана дійсько -Українська Фільмова Спілка

D. Pyluk Producer Prof. E. Turula Composer and Conductor
Canadian Office 419 BOYD AVE. WINNIPEG MANITOBA

ДМ. ПИЛЮК, управитель
“ЛАВРА ФІЛМ СТУДІО”

**“УКРАЇНЬСКА ВЕФЛЕЄМ-
СЬКА ЗОРЯ”, КОТРУ ТО
ПЕСУ - ФІЛЬМУ ЯКРАЗ НЕ-
ДАВНО у ВІННІПЕГУ ВИСВІ-
ТЛЮВАНО.**

Громадянство міста Вінніпегу вже мало нагоду бачити фільму: “Українська Вєфлєємська Зоря”, випродуковану у Вінніпегу.

Фільма розпочинається оркестровою овертюрою, що до глибини душі зворушує тугу, з якою в „Аді”, старозавітні

праведні душі вичікували приходу Месії. Їм являється Архангел, що сповіщає вже народження сина Божого в Вєфлемі. Перед очима перебігають світлина за світлиною на екрані і карпатські гори, бистропливучий Черемош з полонинами і смерековими лісами понад його хрустальнопливучу воду і т. п. І знова орхестральна овертюра переносить глядача до палати жорстокого царя Ірода, де танцюючі дівчата своїм балетом розвеселяють його. Приходять три українські царі — Володимир Великий, Ярослав Мудрий і гетьман Богдан Хмельницький, що йдуть зложити дари й поклонитися ново-народженому Царю-царів. Ірод дуже ввічливо приймає українських царів і просить їх, щоб знова відвідали його, як будуть вертати, бо й

він думає піти вклонитися народженому Цареві. Але зараз наказує своєму начальникови сторожі, щоб вирізав всіх малих дітей.

Дуже гарні хорові співи. Автор дуже гарно зукраїнізував фільму, що її зміст нічим не мінється описам подій в святім Письмі старого й нового завіту. Дехто не може зрозуміти втягнення українських князів в цю релігійну гру. Це є ясно, щоб надати фільмі релігійно-народнього характеру, то звязано картини з життям й обичаями українського народу, як примінено старі наші звичаї до християнських звичаїв до нових християнських, які приняв наш нарід за Володимира Великого.

Доброго успіху бажаємо спілці.

АДВОКАТ-НОТАР

С. САВУЛА

Полагоджує всякі судові справи, земельні, тестаментальні, розводів і старокраєві.— Вироблення горожанських паперів.

S. SAWULA

305 Confederation Life Bldg.,
На Мейн Стр. проти Сити Галл
Office Phone 92 917.

Residence Phone 55 280

WINNIPEG, MAN.

MUSIC STUDIO

PROF. E. TURULA

419 BOYD AVE.

WINNIPEG, MAN., CANADA

Звісний діригент, композитор і музичний педагог, Проф. ЕВГЕН ТУРУЛА учить гри на:— п'яні, мандоліні, гітарі — іспанській та гавайській, на скрипці, вільончелі, контрабасі, теорії музики, діригентури і сольового співу. Кожного року, багато учнів

цької школи, здають, з великим успіхом, свої іспита до музичної консерваторії! Ця школа підготувала не мале число молодців, котрі нині є уже самостійними, діригентами та вчителями музики. Найновішою композицією проф. Е. Турули є:

"Вєфлєємська Зоря"

Є НА ЩО ГЛЯДІТИ...

Є НА ЩО НАДІЯТИСЬ...

Shea's

Для підкріплення:
ДОБІРНЕ ПИВО

Телефон: **96 361**